

FOUNDATION FOR DEMOCRATIC CHANGE
FUNDATIA PENTRU SCHIMBARI DEMOCRATICE

***PROMOVAREA ÎN MEDIUL JURIDIC
A MIJLOACELOR
ALTERNATIVE DE REZOLVARE A DISPUTELOR (ARD)***

INVESTIGAREA INTERESULUI
SI A NEVOILOR

Studiu de caz

Material realizat de:

Anca Badila Ciuca, coordonator

Daniela Anton

Carmen Semenescu

Program sustinut de *Fundatia pentru O Societate Deschisa*

1.INTRODUCERE

1.1. *Initiatorii*

Programul privind **PROMOVAREA ÎN MEDIUL JURIDIC A MIJLOACELOR ALTERNATIVE DE REZOLVARE A DISPUTELOR (ARD)** a fost inițiat de un grup de cercetatori și practicieni din cadrul *Fundatiei pentru Schimbări Democratice*.

În program au fost constant implicate și au contribuit atât la conceperea, derularea, cât și la analiza rezultatelor și elaborarea prezentului Raport următoarele persoane:

- Carmen Semenescu, doctorand în științe juridice – Director de proiect
- Anca Badila Ciuca, expert în managementul conflictelor – coordonator al proiectului
- Daniela Anton, doctorand în sociologie – evaluator

Pe parcursul concepției și, ulterior, derulării sale, programul a mai beneficiat și de sprijinul altor persoane cu diferite specializări și preocupări profesionale dintre care amintim:

- Simona Iliescu, avocat
- Daniela Popoviciu, specialist în rezolvarea conflictelor
- Cristian Jura, jurist
- Alexandru Mihaita, asistent program

1.2. **Obiectivele programului**

Programul are în primul rând o vocație educativă, iar principalul său obiectiv este acela de a contribui la constientizarea mediilor juridice românești asupra existenței unor alternative pentru rezolvarea conflictelor, a disputelor în general, ca modalitate de eficientizare a actului juridic.

Conceperea și derularea programului de **PROMOVARE ÎN MEDIUL JURIDIC A MIJLOACELOR ALTERNATIVE DE REZOLVARE A DISPUTELOR (ARD)** a fost motivată de o serie de factori identificați de inițiatori pe baza unor studii preliminare și care, așa cum au fost inițial formulați, au constituit premisele pe baza cărora a fost concepută derularea programului.

Deoarece inițiatorii programului au cunostințe destul de extinse asupra naturii conflictelor și a modalităților de rezolvare a acestora prin mijloace alternative (facilitare, mediere bazată pe interese, conciliere), iar principalul obiectiv al *Fundatiei pentru Schimbări Democratice* este acela de promovare a acestora în societatea românească, aceste premise sunt afectate de o abordare partizană.

Programul își propune ca prin realizarea în prima etapă a derulării sale a unui studiu asupra institutiei *împaciuirii* să identifice în ce măsură practicienii și teoreticienii din domeniul juridic confirmă ideile avansate de inițiatori și, mai ales, care ar fi cele mai bune cai și metode de transpunere în practică a acestor idei și de includere în sistemul juridic românesc a acestor alternative la instanță.

1.3. Premise

Ca și întreaga societate românească în ansamblul său, activitatea de înlăturare a justiției se găsește în plin proces de transformare, nu numai din punct de vedere structural și funcțional, cât, poate într-o și mai importantă măsură, din punct de vedere al valorilor pe care cei ce contribuie la înlăturarea justiției sunt chemați să le promoveze: *respectarea drepturilor omului, promovarea principiilor și practicilor democratice, educarea individului ca cetățean conștient și responsabil.*

O privire succintă asupra modalităților de rezolvare a situațiilor conflictuale în România releva faptul că, în imensa lor majoritate, acestea sunt încredințate spre rezolvare organelor justiției, soluția pentru care se optează în general fiind una de natură arbitrală, bazată pe conceptul câștig – pierdere (învingător – învins).

Fără a încerca să negăm importanța și rolul sistemului juridic în actuala sa formă, trebuie să recunoaștem însă că soluțiile de tip câștig – pierdere aferente actului juridic în instanță nu sunt în multe cazuri cele mai adecvate, produc nemulțumiri, uneori grave, și contribuie în multe cazuri la escaladarea conflictelor între părți și nu la diminuarea acestora.

Nevoia de un *“alt fel de dreptate”* este poate cu mult mai evidentă în cazul unor litigii între persoane (partaj, mosteniri, încălcarea proprietății, etc.) sau în cazul litigiilor între sindicate și patronat. Simpla pronunțare a unei sentințe nu rezolvă conflictul, iar instanțele de judecată sunt suprasolicitate de dosare a caror soluționare finală este prelungită, conform procedurilor, pe durata a ani de zile.

Pe de altă parte, constatăm că tendința cetățeanului este aceea de a accepta decizia unui judecător drept unică soluție pentru rezolvarea unui conflict, recurgerea la mijloace alternative la instanță care i-ar putea permite rezolvarea mai rapidă, mai puțin costisitoare și cu rezultate mai durabile în timp a unui litigiu fiindu-i în general străină sau cel puțin neconvingătoare.

Mai mult, juristii chemați să contribuie la rezolvarea unor situații conflictuale tind să abordeze conflictul din aceeași perspectivă, neoferind justitiabililor o altă opțiune și angrenându-i astfel în procese costisitoare, atât din punct de vedere financiar, cât și din punct de vedere al timpului consumat.

În ceea ce privește cercetarea în domeniul juridic, studiile publicate până în prezent și în general preocuparea cercetării științifice românești pentru studiul mijloacelor alternative de soluționare a conflictelor poate fi considerat ca minimă. Se constată în acest sens că cercetătorii români nu sunt conectați în întregime la tendințele și realizările recente în acest domeniu pe plan internațional, continuând a aborda această problemă într-o manieră tradiționalistă și uneori excesiv de pozitivistă.

Rolul cercetării științifice în promovarea conceptelor și metodelor în domeniul soluționării conflictelor este esențial pentru explicarea, din punct de vedere al contextului juridic și cultural românesc a naturii, a factorilor care le influențează și a posibilităților de soluționare a lor prin mijloace alternative. Deși literatura juridică

străina este deosebit de bogată în acest domeniu, realitatea a demonstrat adesea că teoriile, conceptele și practicile dintr-o anumită țară, cu un anumit specific cultural, nu pot fi aplicate în întregime și nediferențiat într-o altă țară.

Tocmai de aceea, cercetarea științifică are un rol deosebit de important în adaptarea, acolo unde este cazul, a teoriilor occidentale la realitățile culturale românești.

Acestea le-ar permite cercetătorilor români să ofere practicienilor o bază teoretică realistă în abordarea concretă și eficientă a diversității disputelor și stărilor conflictuale generate de acestea și cu care se confruntă în prezent justiția română.

Pentru punerea în practică cu succes a tehnicilor alternative de rezolvare a conflictelor, mediul juridic românesc trebuie să fie avizat în ce constau aceste tehnici, în ce măsură și mai ales cum practica de mediator “afectează” procesul juridic, astfel încât să nu fie privită cu ostilitate ci, în măsură în care este considerat oportun, să fie asimilată de sistemul juridic românesc.

Promovarea cu succes a mijloacelor alternative de rezolvare a conflictelor presupune considerarea prevederilor legale existente și care ar putea veni în sprijinul “acceptării” acestora de către cadrul juridic românesc.

Cea mai apropiată prevedere legală de ceea ce am putea numi “alternativa la instanța juridică” este institutia *împacuirii*.

Prevăzută în Codul Civil român, *împacuirea* ar trebui să constituie în cazurile civile prima etapă pentru soluționarea unei dispute, dar această etapă nu este aplicată pentru că:

- Nu există altă practică decât eforturile avocaților, eforturi ce rămân strict la latitudinea și abilitatea acestora;
- Cei ce ar trebui să pună în practică împacuirea (de regulă avocații) nu au cunoștințele teoretice necesare asupra naturii și evoluției conflictelor (nu există în programa universitară cursuri specifice);
- Împacuirea, deși prevăzută în Codul Civil, nu este susținută prin existența unor persoane calificate în domeniu (mediatori, facilitatori) la care să se poată apela, dar nu se cunoaște nici rolul pe care aceste persoane l-ar putea juca în soluționarea unei dispute;
- Este nevoie de explicarea la un nivel profesional ridicat a Alternativelor de Rezolvare a Disputelor (**ARD**) pentru că, prin necunoaștere și doar prin fluturarea unor concepte (fără conținut pentru foarte mulți juristi) se poate crea o puternică reacție de aversiune, respingerea totală și nejustificată a tot ce este altfel decât cele practicate și învățate până în prezent;
- Se poate considera că există disponibilitate, atât legală (Codul Civil), cât și practică (interesul manifestat de cercuri juridice deja contactate de la Institutul pentru Studii Juridice) pentru cunoașterea și promovarea metodelor alternative de rezolvare a disputelor (ARD).

2. Identificarea interesului si a nevoilor

Studiu de caz

2.1. Motivare si modul de derulare

În raport cu premisele avansate de initiatori, studiul de caz asupra institutiei *împacuirii* asa cum este ea prevazuta în Codul Civil românesc își propune sa identifice

- în ce masura acestea sunt verificate în practica,
- care ar fi nevoile pentru extinderea sau completarea utilizarii în practica a acestor forme de rezolvarea a disputelor înainte de a apela la instantele judecatoresti, si
- care ar fi caile si mijloacele pentru sustinerea unui atare demers.

Pentru ca rezultatele investigatiei sa nu fie afectate de dobândirea unor cunostinte teoretice referitor la Alternativele de Rezolvare a Disputelor asa cum sunt ele definite si practicate în tari cu democratii avansate, studiul a fost realizat cu subiecti ale caror cunostinte teoretice si practice provin doar din interiorul sistemului juridic românesc. Studiul a cuprins urmatoarele etape si modalitati sociologice de abordare a investigatiei:

A. Identificarea prin interviuri a unor persoane din sistemul juridic românesc care sa fie interesate de derularea în bune conditii a programului, sa doreasca sustinerea acestuia si sa actioneze ca intermediari între FDC si mediile juridice.

Pentru a cunoaste mai bine în ce constau Alternativele la instanta, persoanele respective au fost invitate sa participe la seminarile si cursurile organizate de FDC si / sau au fost instruite direct de membrii echipei de initiatori ai programului.

B. Realizarea unui sondaj de opinie în rândul juristilor pe baza unui chestionar cu întrebări închise si deschise autoadministrate. Întrebarile cuprinse în chestionar s-au referit strict la institutia împacuirii, dar a cuprins si întrebări despre modul în care juristii chestionati pun în practica împacuirea (procesul de derulare a împacuirii). Întrebarile respective identificarea gradului de cunoastere directa sau intuitiva a procesului de mediere si stabilirea deosebirilor între diferitele modalitati de abordare: negociere directa, mediere bazata pe interese, conciliere, arbitraj. În acest sens, sondajul de opinie bazat pe chestionare a avut si un rol promotional, în sensul inducerii unei nevoi de cunoastere si depasirii barierelor naturale de autosuficienta profesionala ce se instituie natural dupa o anumita perioada de experienta ca jurist într-un anumit domeniu.

C. Organizarea unor serii de întâlniri, mese rotunde la sediul fundatiei (Bucuresti) si în alte câteva localitati mari din tara (Iasi, Cluj, Ploiesti, Brasov, Craiova). Întâlnirile dintre membrii echipei care a initiat si derulat proiectul si diferite categorii de juristi au avut drept scop completarea informatiilor obtinute prin sondajul realizat pe baza chestionarelor, precum si identificarea unor potential multiplicatori ai conceptelor si persoana resursa.

S-a plecat de la premisa ca, în urma aplicarii chestionarului pot aparea o serie de întrebări si nevoia de a sugera noi solutii, dorinta de a sti mai mult despre program si obiectivele acestuia. La întâlnirile organizate au fost distribuite si o serie de materiale de prezentare a programului, precum si notiuni minimale despre mediere si celelalte modalitati alternative de rezolvare a conflictelor, împreuna cu copii ale unor acte normative în domeniu adoptate în Statele Unite ale Americii si Canada.

2.2. Dificultati

Daca prima etapa a studiului s-a realizat conform celor preconizate de initiatori, aplicarea chestionarelor nu a fost atât de liniara precum s-a estimat. În Iasi spre exemplu, toate cele 20 de chestionare distribuite au fost returnate necompletate sau nu au mai putut fi recuperate. Din totalul de 35 de chestionare initial aplicate, nu au putut fi recuperate completate decât 6. Fata de aceasta situatie, echipa de lucru a convenit ca aplicarea chestionarelor sa se faca dupa o prealabila minima informare a aplicantilor asupra obiectivelor chestionarului si prezentarea acestuia în sensul mai larg al promovarii Alternativelor de Rezolvare a Disputelor (ARD).

Dupa adoptarea acestei noi tactici de aplicare a chestionarelor s-au obtinut un numar de alte 16 chestionare completate, numarul acestora ramânând în continuare insuficient pentru a efectua o analiza pertinenta din punct de vedere sociologic.

Pentru a nu periclita derularea celei de a treia etape a studiului – întâlnirile / mesele rotunde – a fost adoptata masura ca, la începutul fiecărei întâlniri sa fie în primul rând aplicate chestionarele, dupa completarea acestora urmând sa fie demarate discutiile propriu – zise.

Din acest motiv, rezultatul analizei chestionarelor este afectat în sensul ca procentul celor care nu utilizeaza împaciuirea în practica lor curenta ca juristi si – sau nu le este foarte clar în ce ar putea consta este mult mai mare. Practic din cele 180 de chestionare distribuite, au fost recuperate 51, reprezentând deci doar 28,3%.

Un alt mod în care au fost afectate rezultatele este acela ca marea majoritate a celor care nu au completat chestionarele sau nu le-au mai returnat sunt persoane peste 45 de ani, cu o îndelungata practica juridica. Astfel, media de vârsta a celor chestionati a reiesit ca fiind de 27 de ani, multi dintre acestia fiind la începutul carierei de jurist. Acestia au prezentat mai mult o situatie ideatica, mai mult o dorinta decât o nevoie, mai mult curiozitatea de a cunoaste decât o experienta practica.

Spre deosebire de chestionare unde audienta cea mai mare a fost obtinuta din partea tinerilor juristi, la întâlnirile organizate în cea de a treia etapa a studiului, juristii cu o mai mare experienta practica au simtit nevoia de a-si exprima opinii privind modul în care ar trebui promovata medierea în principal si au fost mult mai utili în sensul identificării unor obstacole sau capcane în procesul de punere în practica a unei legislatii cadru care sa sustina medierea pe baza de interese.

În acest sens, concluziile si sugestiile formulate în cadrul întâlnirilor în cadru restrâns completeaza sugestiile formulate în aplicarea chestionarelor si contureaza o strategie suficient de realista în procesul de adoptarea a unui cadru legislativ care sa sustina si sa promoveze Alternativelor de Rezolvare a Disputelor.

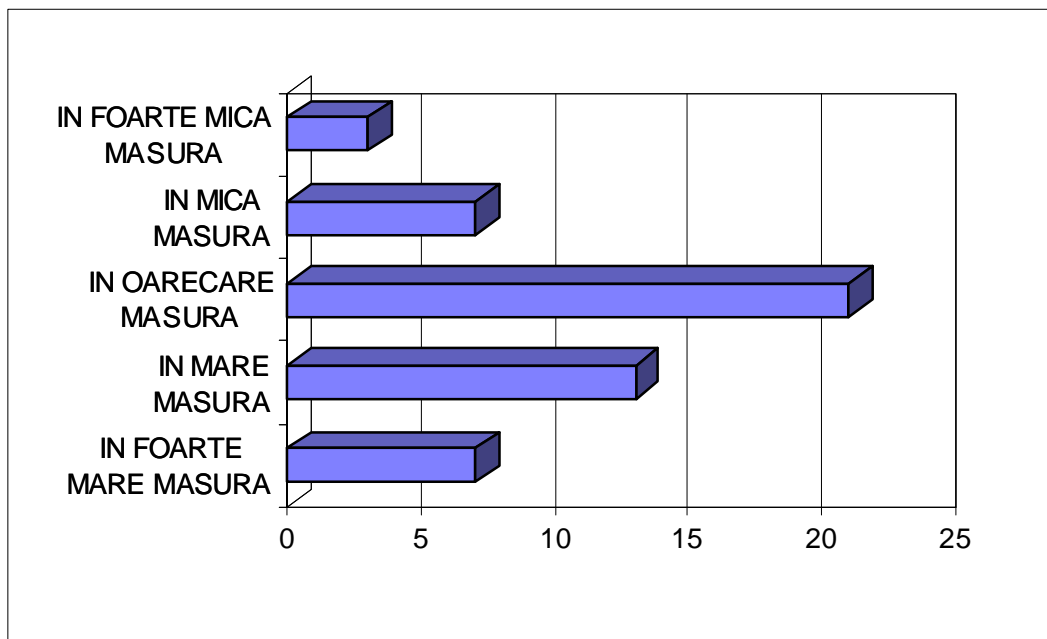
Sondaj sociologic

2.3. Rezultatele sondajului sociologic

Investigatia a fost adresata specialistilor din domeniul juridic care, in practica lor, se confrunta, dincolo de aspectul juridic, cu problema rezolvării conflictelor aparute între parti prin utilizarea împaciuirii ca etapa preliminara procedurii juridice. S-a vizat identificarea aspectelor specifice acestui tip de solutionare a conflictelor, precum si identificarea intereselor si nevoilor juristilor din acest punct de vedere. Studiul a avut un caracter exploratoriu, fara a avea în intentie cerinta reprezentativitatii, chestionarul fiind aplicat prin autoadministrare.

Au fost aplicate 51 de chestionare, subiectii investigati fiind studenti (22 - 43.15%), avocati (17 - 33.33%), juristi consult (6 - 11.76%), magistrati (4 - 7.84%), profesori (2 - 3.92%). Media de vârsta este de aproximativ 27 de ani. Pentru cei care deja lucreaza în domeniu, media experientei profesionale este de 3 ani. Este vorba, în special de persoane tinere, aflate la începutul carierelor lor.

In baza prevederilor Codului Civil împaciuirea apare ca posibila prima etapa în solutionarea unei dispute. Aceasta masura este considerata aplicabila în foarte mare masura de 3 subiecti reprezentând 5.88%, în mare masura de 6 subiecti (11.76%), în oarecare masura de 21 subiecti (41.18%), în mica masura de 12 dintre acestia (23.53%) si în foarte mica masura de restul 6 (11.76%):

Argumentele oferite pentru aceste raspunsuri se bazeaza, în opinia subiectilor pe practica judiciara si pe legislatia în vigoare, cu accent pe prevederile Codului Civil si pe "particularitatile fiecarui caz". La nivel particular, acestui aspect i se adauga "propria experienta", cunostintele de specialitate, de jurisprudenta si consultarea studiilor în domeniu si, nu în ultimul rând, "modul de conlucrare cu clientii" si "puterea de convingere a avocatilor".

O alta categorie de argumente vizeaza importanta solutionarii "pe cale amiabila a conflictului fara a ajunge în instanta", aceasta prevenind "tergiversarea cauzei printr-o solutionare amiabila si mai convenabila pentru parti", dat fiind faptul ca "în majoritatea lor, disputele pornesc de la o gresita sau completa necunoastere a legilor sau neînțelegerea pretentiilor celuilalt". Cu alte cuvinte, "împacuirea reprezinta o solutie echitabila în masura în care partile ajung la o solutie de comun acord".

Nu de multe ori motivele invocate sunt de natura financiara sau în termeni de timp pentru ca "partile în litigiu ajung sa rezolve cazul prin împacuire fiind interesate de partea financiara" si, de asemenea, "se da posibilitatea judecatorilor sa aiba mai putine cazuri de solutionat într-o zi, partile cheltuind mai putini bani".

O alta categorie de argumente pentru aprecierile în oarecare masura la întrebarea anterioara, se plaseaza în spatiul psihologiei: comportamente, temperamente, fire umana, interese, toate acestea diferentiindu-se în functie de specificul individului si caracteristicile contextului.

Argumentele oferite pentru aprecierile în mica si foarte mica masura referitoare la aplicabilitatea împacuirii ca si procedura vizeaza, în primul rând, absenta reglementarilor, sau a existentei unei reglementari care este "reduca si ambigua, din acest motiv fiind lasata pe plan secund".

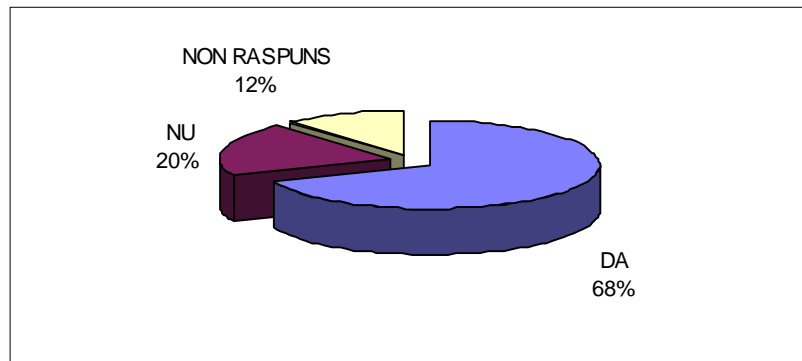
O alta categorie de argumente în acest sens au la baza faptul ca, daca "s-a ajuns în fata instantei, e de presupus ca împacuirea nu mai este posibila" si ca "e putin probabil ca dupa declansarea unui conflict în urma caruia partile ajung în fata instantei, acestea sa se împace, cu atât mai mult cu cât unele proceduri sunt declansate la plângerea procedurala a uneia dintre parti".

Concluzia derivata este aceea ca, în acest caz, "împacuirea va duce la închiderea procedurii, deci este echivalenta cu o rezolvare a plângerii".

Alte aspecte se refera la faptul ca "în cele mai multe cazuri împacuirea nu mai este posibila în momentul în care se apeleaza în fata justitiei" si ca "se poate ca o împacare sa fie fortata de anumite împrejurari". Mai mult chiar, "în cele mai multe cazuri se impune administrarea de probe pentru dezlegarea pricinii care se discuta în contradictoriu".

Chiar daca "sunt putine cazurile în care împacuirea are relevanta în rezolvarea unor cazuri", "împacuirea ar trebui utilizata, asa cum prevede Codul Civil, ca o prima etapa în solutionarea unei dispute, ca o etapa esentiala" pentru ca "derularea procedurilor judiciare ar putea aduce prejudicii de ordin material sau moral ambelor parti".

Majoritatea subiectilor intervievati (35 - 68.63%) apreciaza ca utilizeaza împacuirea în practica lor judiciara. Zece subiecti (19.61%) au mentionat ca nu o utilizeaza, iar restul de 6 subiecti (11.76%) nu au raspuns la aceasta întrebare.

Motivele invocate pentru neutilizarea împacuirii în practica juridica a subiecților investigați vizează:

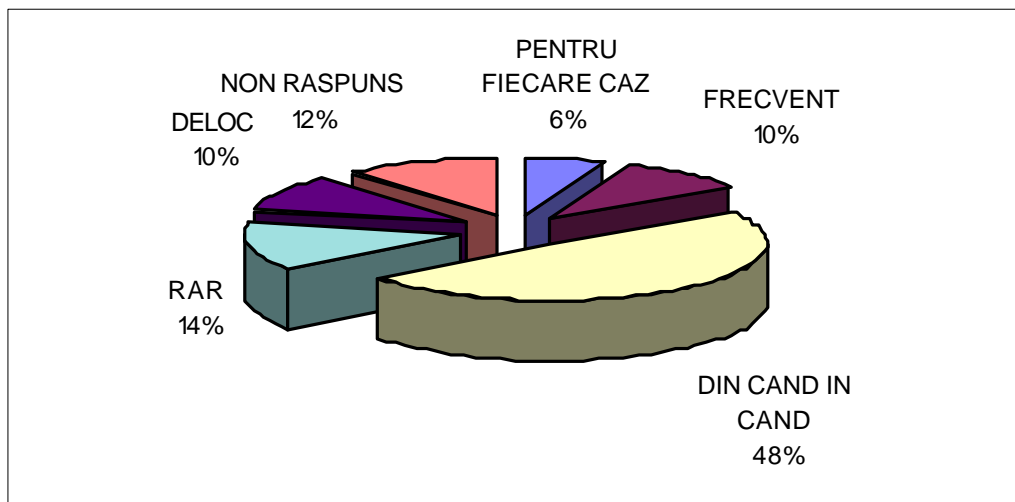
- absența unor cunoștințe suficiente în domeniu sau a experienței juridice necesare;
- rezultatele modeste obținute în general;
- eficacitatea metodei și "lipsa reglementării" ceea ce poate genera "imposibilitatea realizării împacuirii în anumite situații";
- reaua voință a părților care "în cea mai mare parte a cazurilor refuză împacuirea", data fiind "lipsa de comunicare", "neînțelegerile grave" și "divergențele" aparute sau existența unor "situații conflictuale grave".

Conform unor aprecieri, "condițiile care pot funcționa ca premise ale împacuirii sunt variate, criteriile sunt foarte diferite, iar evaluările foarte diverse". Pentru cei mai mulți dintre subiecții care au răspuns la această întrebare, criteriile, condițiile și situațiile specifice care i-au determinat pe subiecții investigați să apeleze la împacuire în derularea unui caz privesc:

- gradul de implicare al părților în termeni de acord, interese și, nu în ultimul rând, "disponibilitatea clienților de a apela la acesta metodă";
- gravitatea conflictului: "existența unor conflicte superficiale", "în situația în care conflictul apărut nu este foarte grav" și "atunci când părțile sunt de acord ca paguba cauzată este relativ mică";
- desfășurarea procesului dat fiind "caracterul dispozitiv al normelor Codului Civil" precum și "eficiența procesului civil" la care trebuie avute în vedere "dificultățile întâmpinate în utilizarea mecanismului judiciar";
- specificul situației, fiind necesară "existența unui caz care să permită aceasta" prin considerarea "obiectului și complexitatea cauzei", dat fiind faptul că "apelarea la împacuire se realizează în situația în care cazul respectiv permite abordarea unei astfel de situații";
- finalitatea urmărită: "în primul rând profitul ambelor părți fără defavorizarea nici uneia" și "soluționarea pe cât posibil a conflictului prin convingerea ambelor părți că fiecare are partea sa de vină" urmărindu-se "beneficiul ambelor părți în caz de împacuire";

- factorul timp si financiar: "posibilitatea de a recupera mai mult timp" pentru a "evita desfasurarea unui proces lung, cu cheltuieli mari si în credinta ca partile se vor înțelege cu privire la litigiul în discutie" si în baza existentei "unei certitudini asupra acestei posibilitati pentru a nu risca pierderea de timp";
- factori subiectivi de tipul "celebritate" si "satisfactie" la care se adauga "puterea de convingere".

Frecventa cu care subiectii intervievati considera ca utilizeaza împaciuirea în practica lor profesionala face obiectul urmatoarei întrebări. Astfel 3 (5.88%) subiecti mentioneaza ca utilizeaza împaciuirea pentru fiecare caz; 5 (9.80%) utilizeaza frecvent împaciuirea; 25 (49.01%) subiecti mentioneaza ca utilizeaza împaciuirea din când în când. Apreciaza ca utilizeaza rar aceasta metoda 7 subiecti (13.72%) si deloc 5 (9.80%). Sase subiecti (11.76%) nu au raspuns la aceasta întrebare.

Rolul pe care subiectii considera ca, în general, împaciuirea îl joaca în solutionarea cazurilor juridice si, în practica individuala este mentionat în termeni de:

- aprecieri calitative ("important", "esential", "primordial");
- rol detinut (minor, mediu, activ)
- frecventa
- suport metodologic

Pentru o mai mare relevanta a comparatiei, în tabel sunt prezentate frecventele opiniilor obtinute:

Rolul împaciuirii		In general	In practica personala
aprecieri calitative	important; esential; primordial; deosebit; necesar	21	14
rol	foarte mic; minim; minor	8	6
	mediu; moderat	2	2
	foarte mare; activ	4	4
frecventa	tot timpul	0	1
	ocazional	0	2

suport metodologic	2	1
--------------------	---	---

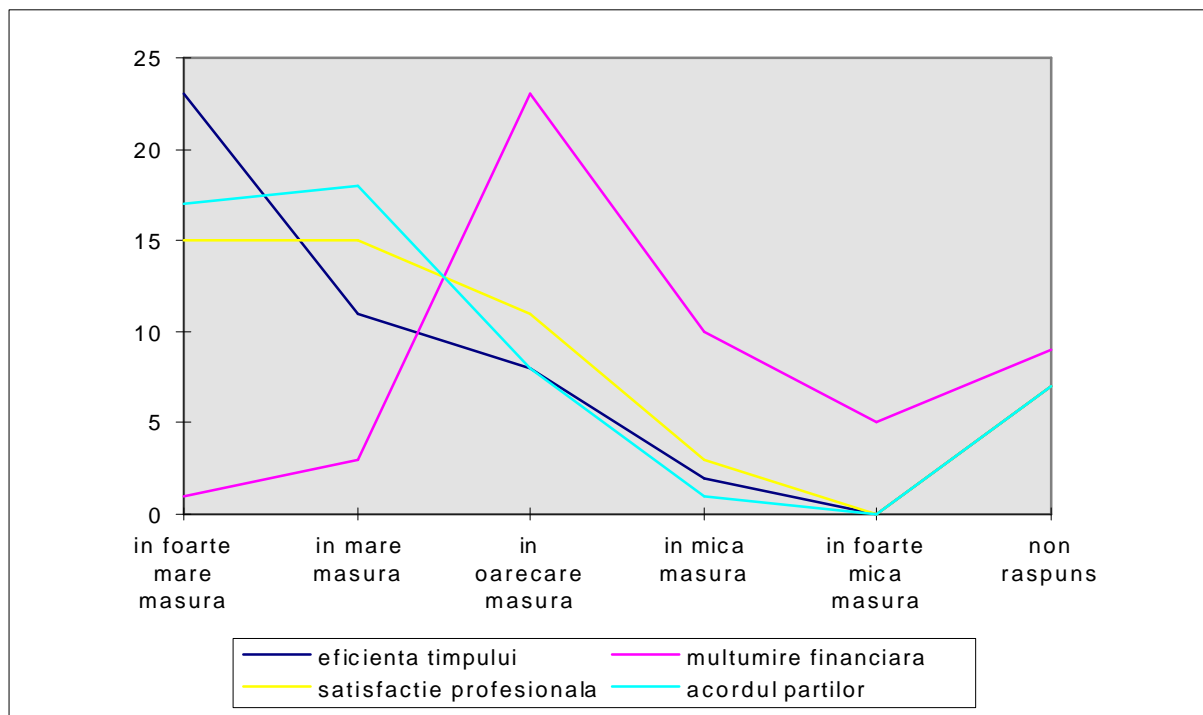
Un alt aspect urmarit vizeaza gradul în care subiectii interviuati au apreciat ca pot fi atinse diverse obiective în urma utilizarii împaciuirii în abordarea unui caz.

Astfel, în termeni de eficienta a timpului s-a apreciat ca acest obiectiv a fost atins în foarte mare masura de 23 dintre subiecti (45.10%); în mare masura de 11 (21.57%); în oarecare masura de 8 (15.69%); în mica masura 2 (3.92%). Nu s-au înregistrat aprecieri în foarte mica masura, iar 7 subiecti (13.72%) nu au raspuns.

Mulumirea financiara reprezinta un obiectiv atins în foarte mare masura doar pentru un subiect (1.96%) si în mare masura de 3 subiecti (5.88%). Majoritatea subiectilor (23 - 45.10%) considera atins acest obiectiv în oarecare masura. Aprecieri în mica masura au fost oferite de 10 subiecti (19.61%) si în foarte mica masura de 5 dintre acestia (9.80%). Au fost înregistrate 9 cazuri de non - raspuns (17.65%).

Satisfactia profesionala a fost considerata un obiectiv atins în foarte mare masura de 15 subiecti (29.41%) si în mare masura de alti 15 subiecti (29.41%). Unsprezece subiecti (21.57%) au apreciat acest obiectiv atins în oarecare masura si trei subiecti (5.88%) au considerat obiectivul atins în mica masura. Au fost înregistrate 7 cazuri (11.76%) de non-raspuns.

Un alt obiectiv care trebuie avut în vedere îl reprezinta acordul partilor. Acesta a fost atins în foarte mare masura pentru 17 subiecti (33.33%), în mare masura pentru 18 (35.29%) si în oarecare masura pentru 8 (15.69%). Un singur subiect (1.96%) a apreciat obiectivul atins în mica masura si în sapte cazuri (11.76%) s-au înregistrat non-raspunsuri.

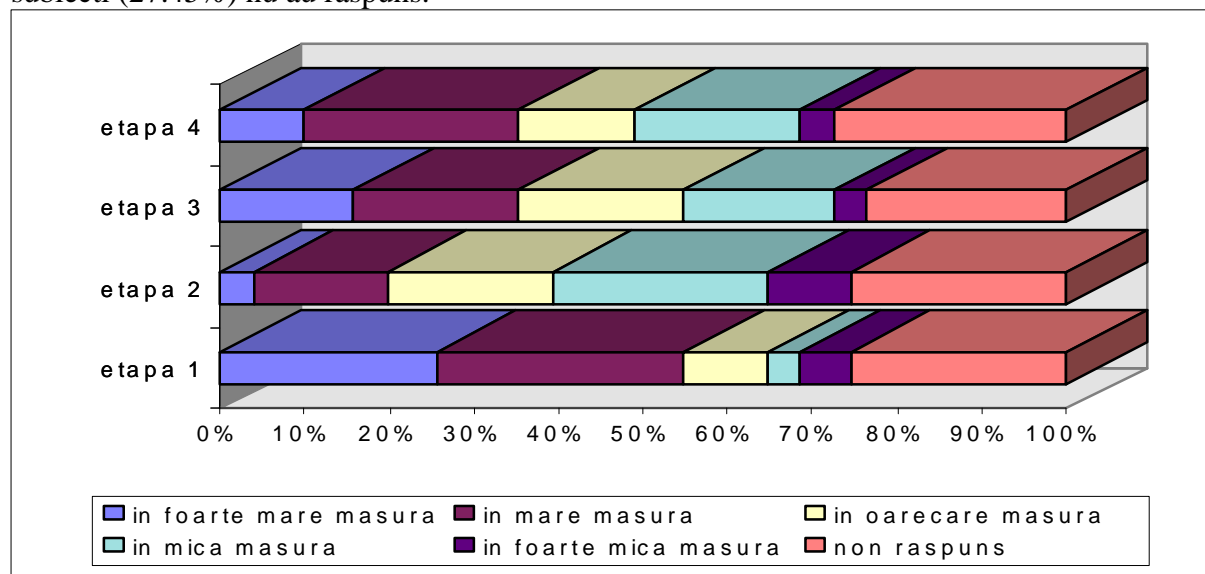

Gradul în care subiecții investigați utilizează formele împăciuirii grupează de la început subiecții în două categorii distincte: cu și fără practică în domeniu, ca o explicație pentru numărul foarte mare de situații de non-răspuns înregistrate. O primă situație o reprezintă cea în care **împreună cu reprezentantul părții adverse și împreună cu părțile implicate se discută pentru a ajunge la o soluție unanim acceptată de rezolvare a conflictului sau a disputei** (grafic: etapa 1). Această situație este utilizată în foarte mare măsură de 13 subiecți (25.49%), în mare măsură de 15 subiecți (29.41%) și în oarecare măsură de 5 (9.80%), în mica și foarte mica măsură de cinci subiecți (9.80%). Au fost înregistrate 13 (25.49%) situații de non-răspuns.

O altă situație este reprezentată de **asistarea directă a părților pentru a ajunge la o înțelegere urmărind respectarea unui anumit mod de derulare a discuțiilor, nu și a conținutului acestora** (grafic: etapa 2). Această variantă este utilizată într-o măsură mult redusă comparativ cu prima: în foarte mare măsură doar de 2 subiecți (3.92%) și în mare măsură de alți 8 (15.69%). La aceștia se adaugă cei 10 subiecți (19.61%) care apreciază că utilizează această etapă în oarecare măsură. Cei mai mulți subiecți menționează că utilizează această metodă în mica măsură (13 - 25.49%) și în foarte mica măsură (5 - 9.80%). De asemenea se înregistrează 13 situații (25.49%) de non-răspuns.

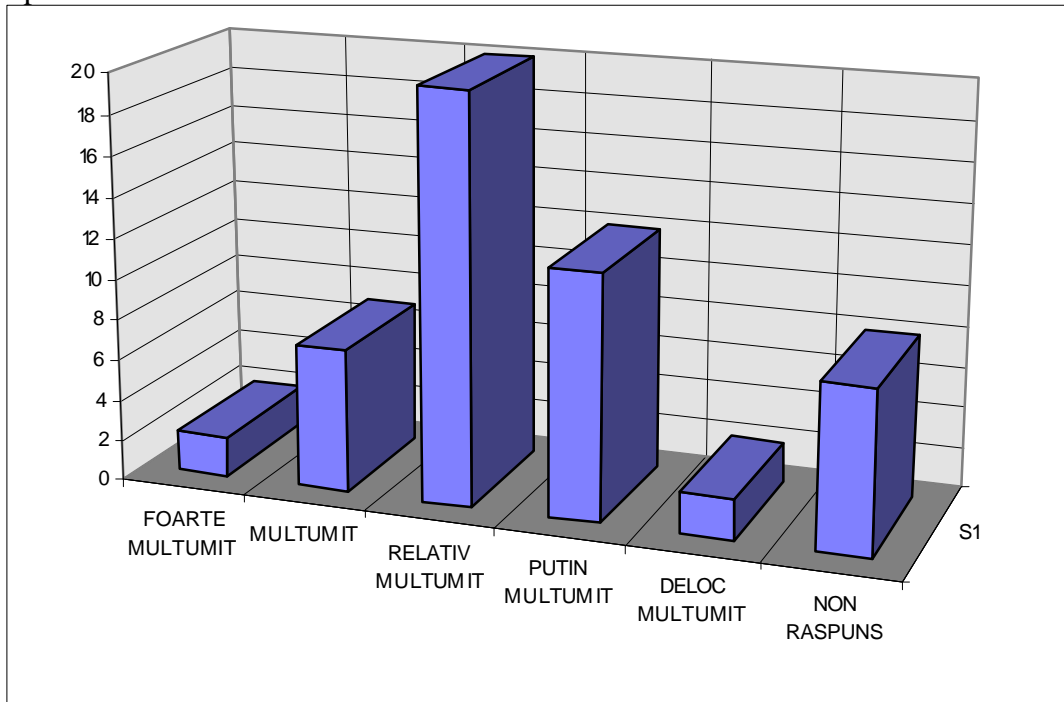
O etapă următoare vizează acționarea ca **intermediar al părților, se colectează informații din care rezultă care sunt interesele fiecărei părți în vederea stabilirii unui acord între acestea** (grafic: etapa 3). Această etapă este practică în foarte mare măsură de 8 subiecți (15.69%), în mare măsură de 10 subiecți (19.61%), în oarecare măsură de alți zece (19.61%), în mica și foarte mica măsură de 11 subiecți (21.57%). În plus au fost înregistrate 12 cazuri (23.53%) de non-răspunsuri.

Ultima etapă considerată vizează situația în care, **fără a lua hotărâri, sunt asistate părțile aflate în conflict să-și rezolve neînțelegerile prin negociere directă sau față în față** (grafic: etapa 4). Această etapă este practică în foarte mare măsură de 5 subiecți (9.80%), în mare măsură de 13 dintre aceștia (25.49%) și în oarecare măsură de 7 (13.72%). O pondere însemnată o dețin și cei care utilizează această etapă în mica măsură (10 - 19.61%) și în foarte mica măsură (2 - 3.92%). Mai mult, 14 subiecți (27.45%) nu au răspuns.

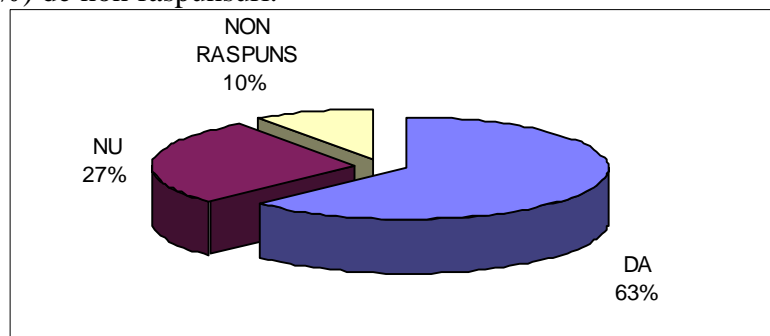
Un alt aspect abordat în cadrul acestui studiu l-a reprezentat și identificarea gradului de satisfacție resimțit de subiecții investigați în ceea ce privește modul în care sunt elaborate prescripțiile metodologice referitoare la împaciuire.

Dinamica răspunsurilor obținute îmbracă următoarea configurație: 2 subiecți (3.92%) menționează că sunt foarte mulțumiți, 27 subiecți (52.94%) menționează că sunt mulțumiți sau relativ mulțumiți, 12 (23.53%) sunt puțin mulțumiți, iar 2 (3.92%) menționează că nu sunt deloc mulțumiți. S-au înregistrat 8 situații (15.69%) non-răspunsuri.

Strâns corelate de această întrebare sunt următoarele care vizează atât necesitatea îmbunătățirii, cât și forma pe care aceste îmbunătățiri o pot lua.

Astfel, 32 de subiecți (62.74%) consideră că ar fi necesară o îmbunătățire din punctul de vedere al prevederilor legale referitoare la procedura împaciuirii, în timp ce 14 dintre subiecți (27.45%) menționează că nu este cazul. La acestea se adaugă cele 5 cazuri (9.80%) de non-răspunsuri.

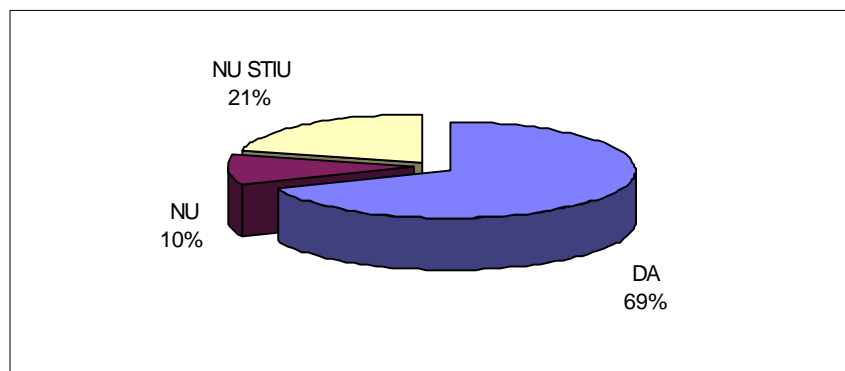
Recomandarile în ceea ce privește îmbunătățirea acestor prevederi vizează, în mare "înnoirea legislației", "reglementarea amanunțită" și "promovarea" împaciuirii prin "mărirea posibilităților" de a o utiliza și printr-o "mai mare importanță acordată" acesteia.

Mai specific, raspunsurile obtinute pot fi grupate dupa cum urmeaza:

- "îmbunatatirea dispozitiilor legale: o serie de reguli "cadru" pentru asemenea negocieri si pentru a crea posibilitatea legala de întâlnire a reprezentantilor si a partilor, simultan;
- legalizarea împaciuirii prin "instituirea reglementata ca etapa premergatoare procesului civil" si practic, "instituirea unei proceduri prealabile judecatii" si "formarea unor institutii, organisme, care sa îndeplineasca atributii de împaciuire anterior interventiei organelor de justitie";
- claritate si comprehensivitate prin dispozitii care "sa reglementeze mai clar si mai cuprinzator" în ceea ce priveste "diversitatea situatiilor" cu "prevederi exprese, clare, care sa nu lase loc dubiilor ori unor interpretari multiple, aliniate la standardele internationale" si cu "precizarea în mod concret în cadrul dispozitiilor legale a modului de realizare într-o reglementare laborioasa " si cu "calitatea actelor de procedura";
- reglementari specifice care sa vizeze " scurtarea termenelor la procese" si care " sa acorde mai multe prioritati juristilor " dar cu "o mai mare libertate de miscare acorda reprezentantilor partilor respective" iar " acolo unde este cazul sa se lase si o mai mare posibilitate de interventie din partea conciliatorului" si cu " prevederi noi referitoare la relatia parte vatamatoare - parte vatamata" în acest caz; la acestea trebuie adaugata "o atitudine mai umana a avocatilor" în ideea de a nu fi interesati "doar de onorariile lor".

In finalul chestionarului întrebările puse au vizat latura personala a formarii profesionale continue a subiectilor intervievati.

In acest sens 33 subiecti (64.70%) considera necesara îmbogătirea bagajului de informatii referitoare la tehnicile de asistare, doar 5 subiecti (9.80%) nu considera necesar acest lucru, iar 10 (19.61%) nu s-au pronuntat.

Formele concrete prin care subiectii investigati au apreciat ca își pot îmbogăti bagajul de cunostinte sub acest aspect vizeaza, sub diferite forme accesul la cât mai multe informatii de specialitate, promovarea acestui domeniu si al unui limbaj de

specialitate, într-un proces amplu de "studiu individual" și de "completare a informațiilor" detinute, mai precis prin:

- practica profesională și judiciară și identificarea unor exemple și studii de caz și prin "participarea la desfășurarea practică a unei proceduri de împaciere"
- organizarea de conferințe, întruniri, sedințe de instruire, întâlniri de analiză și dezbateri, simpozioane etc.
- organizarea de cursuri speciale de:
 - ⇒ drept comparat
 - ⇒ analiza tehnicilor de mediere și abordare a conflictelor, ca și metode și tehnici folosite de negociatori
 - ⇒ prezentarea teoriei și doctrinelor "canadiană, franceză, americană, a statelor care au o anumită legislație în acest domeniu"
- studiul literaturii de specialitate: documente, cărți, reviste, cu accent pe importanța existenței unei "literaturi juridice de mediere care să prezinte aceste tehnici într-un capitol separat" și prin "informarea la zi în privința a tot ce apare nou legat de acest domeniu".

Întâlniri / mese rotunde

2.4. Rezultatul discutiilor din cadrul meselor rotunde

În perioada februarie – aprilie 1998 s-au derulat o serie de întruniri / mese rotunde atât la sediul din Bucuresti al Fundatiei pentru Schimbari Democratice, cât si în alte câteva localitati din tara (Cluj, Iasi, Brasov, Ploiesti, Craiova).

În total au fost organizate 16 astfel de mese rotunde la care au participat în medie 4 juristi si 2 reprezentanti ai grupului de initiatori ai programului.

Dintre juristii care au participat la aceste mese rotunde, 62,8% au mai mult de 5 ani de experienta în diferite domenii: avocati, cercetatori, cadre didactice, juristi consulti, magistrati. Cu toate ca s-a acord o atentie deosebita acestei categorii de juristi, nu a fost prezent nici un procuror la întrunirile organizate. De asemenea, din partea acestei categorii de juristi nu s-a reusit obtinerea nici unui chestionar completat.

Tinând cont de nevoile identificate prin aplicarea chestionarelor, FDC a pregatit pentru participantii la aceste întruniri un set de materiale continând legislatie selectiva referitoare la aplicarea Alternativelor de Rezolvare a Disputelor în SUA si Canada.

Mapele au mai cuprins si câteva notiuni teoretice referitoare la mediere, facilitare, consiliere, arbitraj, diferentele dintre acestea si locul pe care îl ocupa în raport cu instanta judecatoreasca.

Materialele au fost foarte bine apreciate de catre invitati, toti apreciind în foarte mare masura posibilitatea de a afla direct de la sursa (legislatia din alte tari) în ce constau aceste alternative la instanta.

Deoarece mapele au fost înmânate totdeauna doar la începutul întâlnirilor, participantii nu au avut timp sa parcurga decât superficial informatiile oferite. Organizatorii au facut întotdeauna o prezentare a programului, a obiectivului major al FDC – acela de a promova utilizarea medierii în România, ca alternativa la instanta juridica, precum si scopul întâlnirilor si anume acela de a vedea în ce masura, pe baza cunostintelor deja existente la nivelul societatii românesti, medierea ar putea fi sprijinita prin oferirea unui cadru juridic specific.

Din aceste motive consideram ca opiniile exprimate de participantii la întruniri nu au fost alterate de informatii substantiale de continut asupra Alternativelor de Rezolvare a Conflictelor (ARD) si ele reflecta cu mare acuratete “îmaginea” actuala asupra medierii existente la nivelul societatii românesti.

Aceasta “nealterare” este deosebit de importanta pentru ca în felul acesta au putut fi identificate cât mai realist piedicile, dar si punctele forte care stau în cale promovarii unui cadru legislativ adecvat practicarii medierii.

Din cele peste 100 de ore de discutii, redam sintetic parerile exprimate de participantii:

- Se poate introduce un curs facultativ despre ARD la facultatile de drept, dar si la nivelul altor facultati – ar fi util ca noua generatie sa cunoasca mai mult despre ARD
- Avocatii sa fie primii instruiti – ei pot pune imediat în practica medierea

- Nu este nevoie de un cadru legal special pentru mediere, avocatii pot face chiar ei medierea daca beneficiaza de un cadru legislativ adecvat
- Avocatii ar fi primii care s-ar opune promovarii medierii pentru ca se tem ca își vor pierde clientii
- Sunt deja prea multi avocati în România si o alta categorie de pseudo- avocati ar însemna ca acestia nu vor mai avea clienti
- Medierea ar prejudicia în primul rând noua generatie de avocati, cei care nu sunt încă suficient de consacratii pentru a-si asigura o clientela constanta
- Exista situatii în care ar fi bine sa fie utilizati mediatorii, de exemplu greva penitenciarelor
- Nu se poate adopta încă o legislatie pentru mediere, se cunosc prea putine lucruri despre legislatia din alte state unde se practica mediere
- Ar trebui traduse si facute publice legile din Canada, SUA si alte tari pentru a vedea cum este reglementata medierea
- Europa este altceva, ar trebui cunoscute experientele din tari europene unde se practica medierea
- Reprezentari grafice – mult mai sugestive si care sa fie incluse în materialele de promovare / informare despre mediere
- Mai multe explicatii despre ce este ARD, mediere, etc.
- Este necesara o lista bibliografica despre mediere, atât româna, cât si straina (se poate vedea astfel ca medierea nu este ceva “facut dupa ureche”, ci este obiectul multor studii, cercetari, dar mai ales a unei îndelungate experiente practice)
- Lista cu sub-specializari ale ARD, respectiv ale medierii (relatii de munca, relatia patronat – syndicate, familie, comunitati, identificarea nevoilor si adoptarea unei strategii prin consens, etc.)
- Elaborarea unui Cod deontologic al mediatorului sau adaptarea celui care exista în tari în care se practica medierea ca alternativa la instanta
- Elaborarea si adoptarea ca anexa a legii privind medierea a unui Acord tip al partilor (ce sa cuprinda, ce nu trebuie sa cuprinda pentru a proteja confidentialitatea medierii)
- Stabilirea si demararea unui campanii de prezentare la nivelul publicului larg a medierii si avantajelor acesteia, împreuna cu liste ale unor mediatorii formati
- Afise în sprijinul medierii
- Documente publice pentru a spune ce este în prezent în România si în alte tari în ceea ce priveste rezolvarea conflictelor prin mediere
- Statistica – câte cazuri sunt solutionate prin mediere, înaintea procesului
- Deschiderea unor birouri de mediere, astfel ca, atunci cât legislatia va fi adoptata, mediatorii sa existe si sa se poata apela la ei
- Promovarea unei legi speciale pentru a asigura un cadru legislativ adecvat practicarii medierii
- Exista situatii în instanta când judecatorul sa trimita partile spre gasirea unei solutii amiabile; trebuie identificate astfel de cazuri si analizate (studii) în ideea elaborarii unor cercetari stiintifice în domeniul juridic si care sa vina în sustinerea recunoasterii legale a medierii ca alternativa la instanta
- Care sunt variantele românesti de rezolvare a conflictelor în afara instantei judecatoresti, care sunt deficientele si avantajele acestor variante
 - Comisiile de împacuire (nu mai functioneaza dupa 1990)
 - Contenciosul administrativ
- Institutia împacuirii nu a fost bine aleasa pentru elaborarea chestionarelor

- Pentru promovarea conceptului trebuie punctat ca ARD presupune costuri mai mici si mai puțin timp consumat fata de sistemul juridic
- Ce domenii poate acoperii medierea si în functie de aceasta legea sa prevada medierea doar pentru acele cazuri (ca obligatorie)
- În ce masura divorturile pot constitui obiectul medierii si nu al consilierii pe probleme de familie
- Exista pericolul ca un asa zis mediator sa se ocupe cu altceva la umbra acreditarii ca mediator – intermediari, falsa avocatura
- Nu este foarte clar ce este si în ce consta medierea ca proces, este nevoie de cursuri de formare sau doar de prezentare a medierii (în functie de grupul tinta si obiectivele urmarite vis – à - vis de acesta)
- Dupa acreditare, mediatorii ar trebui cumva urmariti pentru a vedea daca fac ce trebuie sau folosesc diploma în alt scop
- Cine certifica si cum calitatea mediatorilor, faptul ca ei fac mediere sau nu
- Înainte de a promova medierea ar trebui facuta o educatie civica a celor care pe viitor vor apela la mediere (justitiabili)
- Ar trebui vazut în ce masura sistemul politico – social preexistent a permis la un moment dat includerea medierii ca alternativa la instanta în tarile cu democratii mai avansate
- Trebuie sa recunoastem ca ar aduce un folos real în acest moment aplicarea medierii (instantele sunt supraaglomerate de dosare dintre cele mai ridicole, unele dintre ele ajung si pâna la Curtea Suprema când, aplicata medierea înainte de instanta, astfel de cauze ar putea fi rezolvate cu costuri minime)
- Supraaglomerarea instantelor cu cauze “penibile” face ca timpul acordat cauzelor cu adevarat importante sa devina insuficient, judecatorii nu au timpul fizic necesar studierii serioase a dosarelor. Fata de doua, trei cauze pe zi cât judeca un judecator în SUA pe zi, în România sunt zilnic între 30 si 60 de cauze de judecat de acelasi complet de judecata
- Trebuie mai întâi create anumite structuri – în momentul în care pot functiona mediatorii, va exista si institutia medierii
- Trebuie date exemple pozitive în România în care s-a aplicat medierea, alaturi de exemple din alte tari (mai mult pentru a vedea tipuri de conflicte / dispute la care medierea poate fi aplicata)
- Trebuie facuta publicitate pentru concept
- Cât mai mare informare publica despre ce este si în ce consta medierea
- Trebuie realizate studii despre mediere, efectele acesteia, etc.
- Nu sunt cunoscute diferentele între concepte mai largi cum sunt peacemaking (instaurarea pacii), peacekeeping (mentinerea pacii) sau peacebuilding (constructia pacii) – noutate pentru România
- Trebuie începuta imediat aplicarea practica a medierii, cel mai bine ar fi de aplicat în colectivitati închise, în care oamenii sunt obligati sa traiasca împreuna:
 - Camine
 - Penitenciare
 - Internate
 - Centre de reeducare
- Fata de cele mentionate, care sunt colectivitati complet închise, se mai pot identifica si alte cazuri de aplicare a medierii în colectivitati stabile cum ar fi: asociatii ale locatarilor, la locul de munca, în scoli, între parinti si copii, etc.

Concluzii

Din discuțiile purtate în cadrul întâlnirilor a rezultat în mod constant o mult mai mare preocupare asupra faptului cum ar putea fi promovată și susținută medierea, atât public cât și legal, decât aceea de a critica la nivel conceptual ideea Alternativelor la instanța judecătorească.

Juristii cu o mai îndelungată experiență și-au exprimat nu dezacordul, ci nevoia de a arăta ceva concret despre rezultatele obținute prin aplicarea medierii și, mai ales, nevoia de a forma mediatori înainte de a da o lege cadru care să instituie medierea ca alternativă la instanța judecătorească.

Temerea că medierea să nu diminueze numărul celor care apelează la instanțele judecătorești, respectiv la avocați ca reprezentanți legali ai acestora în instanța, a fost exprimată în special de persoane la începutul carierei, aflate în plin proces de afirmare. Pentru aceștia, nevoia de a cunoaște mai mult despre mediere sau chiar de a fi formați ca mediatori (putând îndeplini eventual și această funcțiune, dacă ar fi nevoie), reprezintă mai mult o temere a pierderii perspectivelor financiare prin practicarea meseriei de jurist în concurență cu viitorii mediatori.

Din această perspectivă, nu trebuie privită această rezervă ca opoziție, ci ca o temere normală în fața necunoscutului (propriul viitor profesional față de noul concurent pe aceeași „felie”, mediatorul).

Orice încercare viitoare de promovare a profesiei și, deci a unui cadru legal adecvat pentru practicarea profesiei de mediator trebuie să țină cont însă de această temere.

Orice neglijare a ei sau încercare de minimalizare poate avea efecte contrare.

Ca o observație secundară asupra întâlnirilor, organizatorii au sesizat constant același tip de rezervă în momentul primei luări de contact cu juristi provenind dintr-o altă specialitate: avocați - juristi consultanți, cadre didactice – avocați, etc.

Prima tendință în cadrul discuțiilor a fost aceea de a-și susține fiecare punctele de vedere drept unic valabile și cele mai importante. Discuțiile însă le-au dat prilejul de a cunoaște din genul de probleme cu care celelalte tipuri de juristi se confruntă.

Începutul întâlnirilor a produs constant cele mai agresive și inflexibile idei, pentru că finalul să fie acela al susținerii unanime a utilității medierii și, în general, al alternativelor la instanța juridică.

Ca o observație personală a organizatorilor, credem că juristii ar putea beneficia reciproc unii de experiența celorlalți și s-ar diminua semnificativ tensiunile din interiorul justiției române dacă, având un subiect dat de dezbatere, li s-ar oferi acestora cât mai dese posibilități de a se întâlni și a-și exprima opiniile.

În ceea ce privește Alternativele de Rezolvare a Disputelor (ARD), putem spune că, exceptând doar 2 – 3 persoane care au participat la întâlniri, ceilalți juristi și-au manifestat clar interesul de a contribui la susținerea promovării conceptului de

alternativa la instanta si, în mod special, a medierii. Unii si-au aratat chiar disponibilitatea de începe elaborarea unei legi cadru pentru instituirea alternativelor la instanta.

Criticile si temerile pot fi interpretate drept încercari realiste de a vedea care sunt constrângerile în calea acestui proces amplu, atât în termen timp, cât si în termeni de resurse umane.

3. Concluzii asupra studiului de caz

Pentru a identifica în ce masura *Alternativele de Rezolvare a Disputelor* (ARD) ar putea fi sustinute atât prin adoptarea unei legislatii cadru adecvate, cât si prin punerea în practica a acestora, echipa de cercetatori ai *Fundatiei pentru Schimbari Democratice* a procedat la realizarea studiului de caz prezentat în paginile acestui raport.

Orice modificare legislativa, pentru a fi sustinuta ulterior de o buna practica, trebuie sa tina seama de cadru legal deja existent si, mai ales, de specificul cultural exprimat în principiile care guverneaza acest cadru.

Analizând legislatia româna, au fost identificate câteva forme de alternative la instanta judecatoreasca:

- Împaciuirea, prevazuta pentru anumite cauze în Codul Civil
- Contenciosul administrativ
- Comisiile de arbitrare, pentru cauze comerciale

Deoarece în continuumul de *Alternative de Rezolvare a Disputelor* (vezi Anexa 1) medierea pe baza de interese reprezinta forma cea mai pura de “**un altfel de dreptate**”, iar cel mai apropiat corespondent al ei în legislatia româna este împaciuirea, aceasta a facut obiectul primei parti a studiului si anume sondajul sociologic.

Nici celelalte forme de alternativa la instanta judecatoreasca nu puteau fi neglijate , motiv pentru care discutiile purtate în cadrul întâlnirilor / meselor rotunde s-au axat pe identificarea gradului în care aceste forme (ne-excluzând împaciuirea) raspund nevoilor actuale ale justitiei.

Daca discutiile mult mai libere si mai generale din cadrul întâlnirilor s-au axat prioritar pe identificarea nevoilor reale de existenta a unor forme alternative de rezolvare a disputelor, precum si a gradului de potentiala sustinere în special pentru medierea bazata pe interese, chestionarele axate pe institutia împacuirii au surprins prin abordarea unui prevederi speciale a Codului Civil si careia i se acorda o importanta relativa, atât în cadrul programei universitare, cât si în practica.

Este si acesta unul dintre motivele pentru care multi juristi au refuzat direct sa completeze chestionarele sau le-au returnat necompletate.

Analiza chestionarelor aplicate si a întâlnirilor ne permite sa grupam rezultatele studiului dupa cum urmeaza:

A. Cunoasterea conceptului de Alternative de Rezolvare a Disputelor (ARD)

Un set de întrebări din cadrul chestionarelor aplicate au descris diferite mijloace alternative de rezolvarea disputelor fara sa le numeasca, astfel:

Întrebare:

Când practicati împaciuirea, în ce masura utilizati urmatoarele forme:

- împreuna cu reprezentantul partii adverse si împreuna cu partile implicate se discuta pentru a ajunge la o solutie unanim acceptata de rezolvare a conflictului sau a disputei (*n.a. negociere directa*)
- asistarea directa a partilor pentru a ajunge la o înțelegere urmarind respectarea unui anumit mod de derulare a discutiilor, nu si a continutului acestora (*n.a. facilitare*)
- intermediar al partilor, se colecteaza informatii din care rezulta interesele fiecărei parti în vederea stabilirii unui acord între acestea (*n.a. conciliere*)
- fara a lua hotărâri, sunt asistate partile aflate în conflict sa-si rezolve neînțelegerile prin negociere directa sau fata în fata (*n.a. mediere pe baza de interese*)
- alte forme (care anume)

Din raspunsurile colectate a fost evidentiat faptul ca în cea mai mica masura sunt utilizate forme care corespund facilitarii, respectiv medierii bazate pe interese.

Deoarece medierea bazata pe interese este un proces bine structurat si a carui cunoastere si mai ales aplicare în practica reclama un anumit stagiul de formare speciala, neutilizarea decât în foarte mica masura a acestei forme arata lipsa cunostintelor teoretice si practice necesare.

Facilitarea fiind o mediere “incompleta” (partile ajung mai repede la negociere directa, deoarece nu s-a ajuns la un nivel foarte ridicat de escaladare a conflictului), utilizarea în cea mai mica masura a acestei forme de “împaciuire” confirma rezultatele obtinute pentru cazul medierii bazate pe interese.

Acest fapt a fost confirmat si de discutiile purtate în cadrul întâlnirilor / meselor rotunde. Interesul mare pentru materialele continute în mapele pregatite pentru participanti vine si el în sprijinul afirmatiei de mai sus.

Cu alte cuvinte, se vorbeste despre mediere, dar la nivel teoretic este un concept foarte nou care nu a beneficiat înca de o atentie suficienta din parte mediilor de cercetare si nu exista o practica în domeniu relevanta.

B. Aprecierea utilitatii introducerii în practica juridica a unor forme alternative de rezolvare a disputelor

Atât analiza raspunsurilor din chestionarele aplicate, cât si ideile care au fost enuntate si dezbatute în cadrul întâlnirilor / meselor rotunde arata ca cel mai important beneficiu adus justitiei prin aplicarea *Alternativelor de Rezolvare a Disputelor (ARD)* este acela al cresterii eficientei printr-o mai buna utilizare a timpului de catre completele de judecata. Câstigul în termen de timp alocat este apreciat si de consilierii juridici si avocati.

Un alt câstig al aplicarii *ARD* este apreciat în rezolvarea unor conflicte care ar putea ajunge în justitie, dar modalitatile pentru înaintarea si admiterea unor astfel de cauze sunt mult mai neclare si improbabile. Exemple în acest sens sunt date referitor la greva din penitenciare, conflicte aparute în colectivitati închise, unele conflicte de munca.

În ceea ce priveste satisfactia profesionala, distributia opiniilor este relativ omogena. Acest lucru poate fi explicat si prin aceea ca, în ciuda unor opinii izolate cum ca doar avocatii ar fi suficienti pentru a practica medierea sub auspiciile actualei legislatii, majoritatea juristilor intuiesc faptul ca este vorba de o meserie de sine statatoare, cea de mediator. Specificul acestei meserii, numeroasele probleme de competenta, moralitate si eficienta la care trebuie sa raspunda, atesta perceptia unei noi meserii care trebuie definita si încadrata juridic.

C. Nevoi exprimate pentru promovarea Alternativelor de Rezolvare a Disputelor (ARD)

Majoritatea nevoilor exprimate pentru sustinerea efectiva a *ARD* si a medierii în special se refera la cunoasterea conceptului.

Este recunoscuta astfel lipsa de literatura de specialitate, de studii stiintifice riguroase, de exemple de buna practica si, de ce nu, lipsa unor mediatorii în numar suficient în eventualitatea preluarii cazurilor considerate legal de competenta acestora.

Atât din raspunsurile oferite în chestionare, cât si discutiile purtate în cadrul întâlnirilor / meselor rotunde s-a desprins clar idee unei cvasi-necunoasteri a *Alternativelor de Rezolvare a Disputelor (ARD)*, toate formele de informare clasice fiind mentionate ca foarte utile în aceasta etapa.

Ca o concluzie a grupului de cercetatori, putem afirma si sustine prin prezentul studiu ca exista o reala deschidere în sensul promovarii unui cadru legal adecvat pentru punerea în practica a *Alternativelor de Rezolvare a Disputelor*, realizarea acestui deziderat tinând mai mult de modul în care nevoile exprimate vor putea fi satisfacute: cunoastere, explicare, exemple pozitive.